

TiNT 2024: Taalbeleid in het hoger onderwijs en de impact op professioneel taalgebruik en Nederlandstalige terminologie

Breda, 7 en 8 november 2024

De Stichting NL-Term organiseert elk jaar een publieksdag met lezingen, discussies en workshops rond een actueel thema m.b.t. Terminologie in het Nederlandse Taalgebied (TiNT). **TiNT 2024** wordt bij uitzondering een tweedaagse editie rond een belangrijk vraagstuk: de positie van het Nederlands tegenover het Engels in hoger onderwijs en wetenschapsbeoefening en de gevolgen voor de terminologiepraktijk.

Aanleiding

Uit een online door de Taalunie in 2019 gehouden enquête (vastgelegd in [Onderzoeksrapport 2019 Staat van het Nederlands](#)) blijkt dat het Nederlands onder druk staat, vooral in het hoger hbo en wetenschappelijk onderwijs. Nederlandstalige terminologie wordt meer en meer verdrongen door Engelse terminologie en in sommige vakgebieden dreigt de Nederlandstalige terminologie zelfs te verdwijnen. Ook de [Werkgroep Nederlands als wetenschapstaal](#) van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid hoger onderwijs, die zich tot doel stelt om het Nederlands als wetenschapstaal te versterken, maakt zich zorgen over die evolutie. Vooral in Nederland, waar de voorwaarden voor het organiseren van Engelstalige opleidingen minder strikt zijn dan in Vlaanderen, is eerder al bezorgdheid geuit over het grote aantal Engelstalige masteropleidingen. De zorg over de massale toestroom van buitenlandse studenten naar Engelstalige opleidingen heeft geleid tot een wetsvoorstel 'Internationalisering in Balans' (2023); bovendien hebben de Nederlandse universiteiten ondertussen zelf de intentie uitgesproken om alvast het aantal Engelstalige bacheloropleidingen sterk terug te schroeven (februari 2024).

Analyse

De trend tot verengelsing is internationaal onderkend, zoals bleek tijdens het in 2023 in Brussel gehouden [congres over domeinverlies en -winst](#): in alle talen verdwijnen taaleigen termen en worden deze vervangen door Engelse. Van de andere kant zijn talen echter vaak ook zo veerkrachtig dat nieuwe taaleigen termen worden gecreëerd. Het proces van verdringing en verlies van taaleigen termen wordt in de vakliteratuur *domeinverlies* genoemd en het tegenovergestelde proces *domeinwinst* of *domeinherovering/~verovering*. Bij domeinverlies gaat het om "Verlies van het vermogen om te communiceren in de nationale taal op alle niveaus van een kennisgebied vanwege een gebrekkige verdere ontwikkeling van de noodzakelijke middelen van professionele communicatie" (Laurén, Myking & Picht, op http://www.infoterm.info/pdf/activities/Picht_DomainDynamics.pdf).

Mogelijke oplossingen?

In een aantal landen zijn er officiële instanties in het leven geroepen die zich inzetten om voor diverse vakgebieden termen te creëren of aan te bevelen die in de eigen landstaal kunnen worden gebruikt. [Termportalen](#) (Termportalen.no) in Noorwegen is een inspirerend voorbeeld hiervan. Voor Nederland en Vlaanderen is er de door beide landen ingestelde Taalunie. Deze heeft tot doel "... de integratie van Nederland en de Nederlandse gemeenschap in België op het gebied van de Nederlandse taal en letteren in de ruimste zin" (*Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden*

inzake de Nederlandse Taalunie, ondertekend te Brussel op 9 september 1980, hfdst 1, art 1). In dit verdrag wordt de taal van wetenschap expliciet vermeld: “Tot dit gebied behoren: de taal en letteren als onderwerp van wetenschap ..., de taal als communicatiemiddel van de wetenschappen, ... het onderwijs van de taal, en, meer in het algemeen, de taal als instrument van maatschappelijk verkeer” *ibid.* art 2).

Vraag is echter welke acties kunnen worden ondernomen om die doelstellingen waar te maken.

Vraagstelling TINT-2024

TiNT-2024 zal in een tweedaags programma de stand van zaken m.b.t. Nederlandstalige terminologie in de wetenschap en in het hoger onderwijs in kaart brengen. Te bespreken vragen:

1. Wat kunnen de overheden van Nederland en Vlaanderen concreet doen om de in het verdrag genoemde doelstellingen m.b.t. Nederlandstalige terminologie te verwezenlijken?
2. Hoe staat het Nederlands ervoor in de instellingen voor hoger onderwijs?
 - a) Wat is de situatie in het hoger onderwijs (waaronder het beroepsgerichte onderwijs) wat betreft de keuze van de opleidingstaal en wat zijn de gevolgen in de praktijk?
 - b) Wat is de positie van de Nederlandse taal en terminologie in de wetenschap?
 - c) In hoeverre komt deze situatie overeen met de gewenste situatie (bv. vanuit juridisch of politiek perspectief) en wat is er nodig om hier verbetering in te brengen?
3. Wat valt er objectief te zeggen over domeinverlies/-winst voor het Nederlands:
 - a) Welke voorbeelden zijn er van domeinverlies en valt domeinverlies wel te vermijden?
 - b) Is er ook domeinwinst te bespeuren, zo ja, op welke gebieden en wat zijn de processen?
4. Zo er domeinverlies is, wat zijn de praktische gevolgen?
 - a) Welke belemmeringen werpt dit op voor de wetenschappelijke communicatie?
 - b) Voor welke problemen zien praktijkbeoefenaars buiten het hoger onderwijs zich gesteld? Denk aan tolken, vertalers, tekstschrijvers, wetenschapsjournalisten, innovators en opstellers van wet- en regelgeving.
5. Wat kunnen Nederland en Vlaanderen wat betreft taalbeleid van elkaar leren (positief/negatief)
 - a) wat betreft de ondersteuning van de moedertaal vanuit culturele en identitaire waarden?
 - b) wat betreft praktische beleidskeuzen in het primair, secundair en hoger onderwijs?
 - c) wat betreft initiatieven om de positie van Nederlandse terminologie te versterken?

Programma

Het programma van **TiNT 2024** heeft de volgende opzet:

- Op **Dag 1** geven beleidsmakers, hogeronderwijsbestuurders en materie-experts hun visie op de keuze van onderwijstaal in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen, meer specifiek de huidige en gewenste afweging tussen communicatie in het Engels tegenover het Nederlands.
Dag 1 beoogt een open overleg tot stand te brengen waarin de deelnemers hun visie op de taalkeuze uiteenzetten met objectieve analyses en argumenten, met als oogmerk om aan het einde van Dag 1 te inventariseren wat geschikte uitgangspunten zijn voor een meer (taal)bewust en breed gedragen taalbeleid in het hoger onderwijs.
- **Dag 2** staat in het teken van de implicaties van een (gedeeltelijke) verengelsing in diverse vakgebieden voor de taalprofessionals uit de traditionele achterban van NL-Term: gespecialiseerde tolken/vertalers, tekstschrijvers voor organisaties, bedrijven en de overheid.

Deze dag wordt afgesloten met een programmaonderdeel waarin de inzichten van Dag 1 en Dag 2 worden samengebracht in een panelgesprek.

Praktisch

De tweedaagse (7 en 8 november 2024) vindt plaats in een hotel in de onmiddellijke nabijheid van het station van Breda. De lezingen kunnen ook online worden gevolgd; er is echter geen garantie dat de panelgesprekken ook op die wijze kunnen worden bijgewoond.

Inschrijven kan **vanaf 2 september**. Details zullen op de website (<https://nlterm.eu>) bekend worden gemaakt. Relaties uit ons adressenbestand zullen hieromtrent ook nog een e-mail krijgen.

De uiterste inschrijfdatum is **28 oktober 2024** voor deelname ter plaatse en **4 november 2024** voor online deelname.

Dankzij de steun van de Taalunie, is de bijdrage voor de fysieke deelnemers beperkt tot **€ 60,-** (inclusief lunch en versnaperingen). Wie online volgt, betaalt **€ 40,-**. In geen van beide gevallen is er korting voor wie slechts één dag van het programma bijwoont.

Wie dat wenst, kan op 7 september's avonds deelnemen aan een diner in buffetvorm. Hiervoor moet vooraf worden ingeschreven en betaald (€ 55,-). Dit wordt een optie in het inschrijfformulier.

Programma

Zie het aparte document voor de huidige stand van het programma.